

Medaillons

Kunstenaar neemt mensen in armoede mee in een beeldend traject

Tekst : Stan Goetschalckx, Riet Smulders, Marijke Vandeloo, Evelien Van Eynde, Kevin Verborgt en Dave Willems - Cimic studenten van Thomas More Mechelen voor Dēmos vzw

Met de steun van het OCMW, vrijetijdscentrum De Kruierie en kunstenaress Brénine kwamen twintig mensen die al of niet in armoede leven gedurende een jaar samen voor een bijzonder kunstproject. In verschillende gehuchten van Balen verkenden zij de natuur. Vanuit die natuurbeleving maakten de deelnemers geboetseerde beelden, foto's en tekeningen, die werden samengebracht in een gekoesterd medaillon. Cultuur neemt bij het OCMW Balen al een aantal jaren een belangrijke plaats in. Ine Noukens is hoofd van de maatschappelijk werkers bij het OCMW Balen, Karin Vannuffelen is projectmedewerkster. Beiden namen ze deel aan het project Medaillons.

In gesprek met Ine Noukens en Karin Vannuffelen van OCMW Balen

Demos: Jullie werken al geruime tijd rond het thema cultuur. Toch niet evident om deze opdracht op te nemen vanuit het OCMW?

Ine Noukens: “Sinds mei 2003 krijgen alle OCMW’s subsidies om de socio-culturele participatie te bevorderen. In het begin gebruikten we dit geld voor toegangstickets voor culturele activiteiten zoals pretpark- en bioscoopbezoeken. Na twee jaar vroegen we ons af of dit wel de beste manier was om met de subsidies om te gaan. We besloten om iets anders te proberen, en betrokken cliënten bij het uitdenken van de nieuwe aanpak. We gingen eerst ons licht opsteken bij de gemeente Hechtel-Eksel. Zij hebben een cultuurclub opgestart, en in Balen wilden we met een groep iets gelijkaardigs doen. Omdat onze maatschappelijke werkers geen ervaring hadden met groepswork, vroegen we aan Vormingplus om ons bij te staan in de ondersteuning hiervan. Vormingplus ging met ons in zee, en eens we begonnen te vergaderen met de groep cliënten van het OCMW veranderde de groep snel. We hebben met het OCMW veel geprobeerd en bijgestuurd, met vallen en opstaan. Deze vergaderingen stemden we af op de vergaderingen van Welzijnsschakel Het Lichtpunt, die zich in Balen inzet voor een gelijkaardige doelgroep.

Twee keer per maand komt Club Actief samen. Dit zijn vergaderingen van maximaal anderhalf uur, anders is de concentratie weg. Het zijn zeer intensieve bijeenkomsten, ze zijn heel participatief en interactief. Er worden laagdrempelige werkvormen gebruikt, in kleine groepen, met gebruik van kaartjes... Mensen waren het niet gewend om hun mening te geven, waardoor ze in het begin altijd ja knikten. Na verloop van tijd voelen mensen zich veilig genoeg om hun eigen mening te geven en elkaar tegen te spreken. De vergaderingen van Club Actief vinden plaats in het lokaal dienstencentrum. Dat wordt minder aan het OCMW gelinkt, er is een sociaal restaurant, een strijkatelier, ze geven er vormingen... De plaats waar je samenkomt met mensen in armoede is belangrijk: het moet een plek zijn waar mensen zich thuis voelen.

We lieten de mensen aan den lijve ondervinden wat ze wilden gaan doen. Dit was niet vanzelfsprekend, aangezien de deelnemers de verschillende cultuurinitiatieven in Balen niet kenden. We organiseerden een bezoek aan de bibliotheek, namen deel aan een sportdag, bereidden hen voor op de verkiezingen en kregen een rondleiding in een cultuurcentrum. De deelnemers kozen er zelf een voorstelling uit en we trokken er in groep op uit. Dit aanbod bekendmaken en de drempel verlagen voor deze doelgroep was nooit mogelijk geweest zonder de samenwerking met Het Lichtpunt en de verschillende gemeentelijke diensten. Igor Geubelmans is cultuurbeleidscoördinator en speelt een grote rol binnen de gemeente. Hij betreft de mensen in armoede uit Club Actief in zijn activiteiten binnen het beleid.

Naast die cultuurverkenning zijn we ook gaan nadenken over de financiële toegankelijkheid van cultuur voor mensen in armoede. De doelgroep was geen voorstander van de vrijetijdspas. Die werkte volgens hen stigmatiserend omdat enkel ‘die van ’t OCMW’ er een hadden. Samen met een aantal studenten gingen we op zoek naar een betere manier. Hieruit groeide de vrijetijdscheque, een soort cadeaubon die cliënten van het OCMW en diverse andere verenigingen aan een verminderd tarief kunnen aankopen. Met deze bon kunnen mensen binnen Balen deelnemen aan onder andere voorstellingen en activiteiten in het vrijetijdscentrum De Kruierie.”

Demos: Heeft jullie cultuurwerking invloed op de daadwerkelijke participatie van mensen in armoede?

Noukens: “Het helpt sowieso dat mensen van de Cultuurclub nu beter de weg kennen. We merken ook dat het nu gemakkelijker is om de tickets betaalbaar te maken voor de cliënten. Voordien moesten zij eerst een ticket aankopen aan de volle prijs in het cultuurcentrum, en konden zij met hun betalingsbewijs geld terugkrijgen in het OCMW. Nu kunnen ze het ticket meteen kopen voor de kortingsprijs. Jammer is wel dat omliggende gemeenten zoals Mol niet werken met hetzelfde systeem, waardoor inwoners van Balen de bon niet in het cultuurcentrum of het zwembad van Mol kunnen gebruiken.”

Demos: Hoe kwam het artistieke project Medaillons uit de bus?

Noukens: “Het kunstproject Medaillons is er gekomen na het succes van het poëzieproject Vlieglessen van een Vlegel. We hadden enthousiaste deelnemers, dus het was het goede moment om het project te verankeren. We hadden het geluk dat Igor Geubelmans, cultuurbeleidscoördinator van Balen, contacten had met kunstenaar Brénine. Zij is een erg sociaal geëngageerde kunstenaar die graag werkt met kansengroepen.

Karin van het OCMW ging samen met Els van Welzijnsschakel Het Lichtpunt op zoek naar nog andere deelnemers. Via Het Lichtpunt, dat ook werkt met hobbyclubs, wisten we dat er een groot draagvlak zou bestaan voor dit initiatief. In overleg met de geïnteresseerde mensen in armoede werd op de eerste vergadering een moment gekozen waarop de activiteit wekelijks kon plaatsvinden, met zowel een middag- als een avondreeks, zodat meer mensen konden deelnemen. Er werden ook enkele voorwaarden opgelegd, zoals een maximaal aantal deelnemers per groep, en we bespraken of kinderen toegelaten zouden worden.

Brénine werkt graag met de natuur en wilde die link ook behouden in dit project. Zij beseftte ook dat mensen die in kansarmoede leven weinig verschillende locaties in hun eigen gemeente kennen. Samen met Igor zocht ze verschillende locaties in de gemeente waar ook een lokaal ter beschikking was om binnen te zitten. De insteek was om bij elke sessie naar een andere locatie te gaan. Eerst werd er een wandeling gemaakt, waarbij Brénine wees op dingen die ze zag. De deelnemers verzamelden ook materialen tijdens de wandeling. Ze wilden een medaillon maken dat uit verschillende kunstwerken bestond. Er was het gezicht van de deelnemer en daartussen zaten allemaal blaadjes in een vorm, speciaal bewerkt. Elke vergadering kwam er iets anders bij, het materiaal werd gefotografeerd en Brénine bewerkte dat materiaal allemaal met de computer.

Toen we in het begin aan de potentiële deelnemers vertelden dat we telkens zouden starten met een wandeling, haakte een aantal mensen meteen af. Achteraf bekeken hadden we dat niet zo op de voorgrond moeten zetten, aangezien we maar vijf minuutjes naar buiten gingen. Er waren ook mensen die alleen voor de wandeling kwamen, dus ook zij hadden een vertekend beeld.

Demos: Karin, jij begeleidde de groep vanuit het OCMW. Hoe pakte je dit aan?

Karin Vannuffelen: “We zijn heel direct te werk gegaan. De leden van de Welzijnsschakel hebben we persoonlijk aangesproken om ze te motiveren. Om de twee weken is er een samenkomst in Het Lichtpunt met knutselmomenten: dan worden de komende activiteiten voorgesteld en kunnen mensen zich inschrijven. Tegelijk krijgen ze een briefje mee met de verschillende data. Vóór de activiteit belde ik de mensen op ter herinnering. We regelden vervoer dat telkens vertrok van De Kruierie. Vanuit de Welzijnsschakel gingen er ook mensen mee, waardoor er zeker voldoende auto's waren. Het juiste materiaal en de juiste begeleiding

waren aanwezig. De deelnemers waren enthousiast en gingen ook buiten de activiteiten nog materiaal verzamelen om er thuis aan verder te werken. Brénine werkt het liefst met kansengroepen, en zij kan haar enthousiasme heel goed overbrengen naar de groep.

Het Lichtpunt gaat op een meer informele manier om met de deelnemers. Het OCMW daarentegen is veel formeler en heeft, omdat het voorwaardelijk werkt, vaak een slechtere reputatie. Om tegen dit gevoel in te gaan en om mensen te stimuleren naar het OCMW te gaan, deed ik als deelnemer ook mee aan het project. Er was het medaillon waaraan de deelnemers gedurende het hele project werkten, en daarnaast waren er kleine beeldjes of knutselwerkjes waarvan ze er na elke sessie één af hadden. Uiteindelijk zijn alle werken tentoongesteld. De vernissage vond plaats in de tentoonstellingsruimte van De Kruierie. De deelnemers kwamen op de dag zelf meehelpen om alles een plaats te geven. Bij de vernissage waren familieleden, bestuursleden en ook RTV aanwezig. Brénine had tijdens het knutselen ook gefilmd, en deze filmpjes werden geprojecteerd tijdens de tentoonstelling. Er waren drank, broodjes en een receptie met speech. Drie deelnemers vertelden over hun ervaringen. De beeldjes werden na de tentoonstelling op verschillende plaatsen in de gemeente geplaatst om een breder draagvlak te creëren. Voor de deelnemers geeft dit een gevoel van 'meetellen'."

Demos: Vielen de mensen niet in een zwart gat na de afronding van het project?

Vannuffelen: "Het zou mooi zijn als het OCMW elk jaar zo iets kunnen organiseren, maar het gevaar is dat we elke keer dezelfde mensen gaan aantrekken, terwijl we de doelgroep graag zouden uitbreiden. We vragen de deelnemers uit de vaste kern weleens of ze niet iemand kennen in hun omgeving die ook graag zou participeren."

Demos: Wat was precies de opdracht van Vormingplus in dit project?

Noukens: "Vormingplus heeft vooral mij begeleid in het werken met groepen. Ik kreeg technieken en methodieken aangereikt waarmee ik leerde vergaderen met groepen, en de groep leerde warm te maken voor het project. Ondertussen kunnen we op eigen kracht verder. Maar toch blijft het voor mij een constante denkoefening om de vergaderingen interessant te houden. Ondertussen zijn de deelnemers daarin zelf gegroeid en werkt het heel efficiënt.

Binnen het OCMW hebben we ondertussen een kansarmoedebeleid uitgewerkt, waaraan heel wat mensen uit de doelgroep als ervaringsdeskundige hebben meegewerkt. Op deze manier kregen de cliënten een stem in de gemeente en het beleid van het OCMW en meer inzicht in de werking ervan."

Demos: In welke mate zijn de schepenen mee in het verhaal?

Noukens: "Op dit moment hebben we ze allemaal mee. Het is vooral een kwestie van terugkoppeling. Wij laten heel vaak horen waar we mee bezig zijn en nodigen de schepenen ook uit om te komen kijken. Zo waren ze bijvoorbeeld uitgenodigd voor de vernissage van het project Medaillons, waar ze ook een speech hielden. Op die manier proberen we de kloof tussen het beleid en de doelgroep te verkleinen, en dat maakt de deelnemers van het project erg trots. Cliënten worden weer gezien en aangesproken als mensen met talenten en kwaliteiten."

Demos: Vanwaar haalden jullie de middelen voor dit project?

Noukens: "De middelen zijn vooral vanuit het Participatiedecreet gemeenschapsvorming gekomen. Wij kregen die doorgestuurd via De Kruierie en via de cultuurbeleidscoördinator."

Demos: Wat hopen jullie binnen vijf jaar te bereiken met cultuurprojecten vanuit het OCMW?

Noukens: "De doelstelling blijft dat mensen zelf hun weg zoeken en zich sterk genoeg voelen om zelf naar De Kruierie te durven gaan om een voorstelling te bekijken. We hoeven niet constant nieuwe dingen uit te proberen, maar willen deze projecten wel gebruiken als opstap naar het zelf durven en kunnen toestappen naar het reguliere cultuuraanbod."

Zo ging de bal aan het rollen

Het project *Medaillons* werd gerealiseerd in samenwerking met OCMW Balen, De Kruierie, Welzijnsschakel Het Lichtpunt, de gemeente Balen en met de medewerking van artistiek leidster Brénine. Alles begon drie jaar geleden met een project rond poëzie, *Vlieglessen van een Vlegel*. Een project ontsproten aan de samenwerking van Cedes, OCMW Balen en Het Lichtpunt. Dit project kreeg een goed onthaal, en het smaakte bij iedereen naar meer. Twee jaar geleden ging het OCMW om die reden op zoek naar een kunstenaar die een sociaal-artistiek project kon leiden via beeldende kunst. In de zoektocht werd contact opgenomen met Vormingplus Kempen. De organisatie kende een geschikte kandidate waarmee het klikte, genaamd Brénine. Zij diende een projectplan in, en zo ging de bal aan het rollen.

Partnership

Het project *Medaillons* kon maar bestaan dankzij alle partners: een samenwerkingsverband tussen de cultuurbeleidscoördinator, OCMW Balen en de Welzijnsschakel Het Lichtpunt. Het OCMW Balen, dat vooral werkt met maatschappelijk assistenten, ondervond de nood aan een meer sociaal-culturele aanpak binnen haar gemeente. Het OCMW wou mensen uit kansengroepen beter betrekken bij een ruimer maatschappelijk leven en welzijn. Na een geslaagde ervaring met Cedes was het tijd om de artistieke aanpak verder uit te diepen en te verbreden. Het bleek niet voldoende om mensen te voorzien van goedkope tickets voor theater, film of andere culturele activiteiten: een meer persoonlijke betrokkenheid en inzet was wenselijk. Het doel was de horizon van de

kansengroepen te verbreden, hun persoonlijk engagement te vergroten en eigen welbevinden te versterken. Maar ook om mensen in contact te brengen met hun leef- en woonomgeving, en bovenal persoonlijke groei en haalbare ideeën aan te bieden op maat.

Kick-off

Cultuurbeleidsmedewerker Igor Geubelmans, een van de drijvende krachten achter het project, nam contact op met Brénine. Hij zorgde ervoor dat De Kruierie ter beschikking werd gesteld van het project, met ruimte voor de expositie van het project. De tentoonstelling van de werken biedt een meerwaarde, maar vooral ook meer zelfwaarde aan de deelnemers. Brénine, een kunstenares uit Oud-Turnhout, had al achttien jaar ervaring met sociaal-artistische projecten. Ze werkte onder andere met asielzoekers en gezinnen. Haar belangrijkste drijfveer om deel te nemen aan dit project was om mensen uit de doelgroep bewust te maken van wat er rondom hen leeft. Ze maakt hier een sterke link met de natuur. Zelf heeft Brénine een duidelijke link met de natuur. Ze woont en werkt in een natuurrijk gebied en wordt dan ook dagelijks gevoed door de schoonheid ervan. In haar eigen creaties gebruikt ze steeds natuurlijke materialen, die ze met elkaar in verbinding brengt. Samen dingen doen en samen dingen maken is nu min of meer haar missie geworden. Het project Medaillons ligt dan ook volledig in de lijn van wat ze doet en waarvoor ze staat.

De aftrap van het project werd gegeven in Bokrijk. Tijdens een ontspannende dag, georganiseerd door Het Lichtpunt, was er plaats voor ontmoeting met elkaar. Op deze manier konden de potentiële deelnemers elkaar beter leren kennen. Meer dan honderdvijftig personen waren aanwezig op deze startdag. Op basis van deze eerste kennismaking konden ze zich inschrijven voor Medaillons. De toeleiding gebeurde voornamelijk door OCMW Balen en Het Lichtpunt. Zij waren de instanties die de meest kwetsbaren wisten te mobiliseren. De drijfveer van de deelnemers om deel te nemen, wist Brénine te vertellen, was vooral dat ze oprecht geïnteresseerd waren. Ze wilden iets bijleren en het leek leuk. Anderen deden het dan weer om nieuwe mensen te leren kennen.

“Puur natuur, niet duur”

Het project Medaillons bestond uit verschillende workshops en de uiteindelijke realisatie van de gepersonaliseerde medaillons. De workshops tijdens het project varieerden inhoudelijk van leren schilderen en boetsen tot het vergaren van achtergrondkennis over de plaatselijke natuur.

Het doel van de workshops was om de mensen van Balen hun gemeente op een andere manier te laten leren kennen: heel gevarieerd en zeer natuurrijk. De deelnemers hebben nieuwe plekken ontdekt in hun omgeving. De wandelingen in de natuur maakten de mensen meer bewust van wat er rond hen leeft. Een belangrijke ervaring voor de deelnemers was dat ze zagen hoe aanwezig de natuur is en hoe de natuur in verbinding staat met alles. Zo werd het nut van onkruid in de natuur meegenomen door de deelnemers. Het zorgt volgens hen voor evenwicht in de natuur. Het gevolg van een grootschalige boskap heeft ook zo zijn invloed. Eekhoorns verliezen op deze manier hun woonst en voedselvoorraden. Kortom, de deelnemers kwamen telkens thuis met een veelheid aan informatie. Brénine wilde hen vooral bewust maken van wat er om hen heen te zien is: de schoonheid in de natuur. De natuur heeft voor iedereen wel wat te vertellen. De natuur is gemeengoed en heeft ieder van ons heel wat te bieden. Of zoals een van de deelnemers het verwoordde: “Puur natuur, niet duur.” Brénine ging op zoek naar wat de deelnemers aansprak. Wat was bekend? Wat hebben ze nog nooit gezien? Wat willen ze graag integreren in hun werk? Kortom, wat willen ze zich eigen maken?

Voor de concrete uitwerking werd er telkens gezocht naar een goede locatie. Eerst maakte de groep een van de befaamde en educatieve wandelingen door de natuur. Daarna trokken ze naar een geschikte ruimte, waar ze aan het werk konden met de natuurlijke materialen die ze

tijdens de wandelingen konden verzamelen. Bij elke workshop was er steeds een begeleider aanwezig die de praktische zaken ter harte nam, maar ook deelnam aan de workshop zelf. Dit was meestal iemand vanuit OCMW Balen en/of Het Lichtpunt. Bij elke workshop bood Brénine, die de artistieke leiding nam, de deelnemers een basis aan. Ze konden vanuit deze basis verder bouwen naar een eindresultaat. Uit ervaring leerde Brénine dat de meeste deelnemers toch een zekere sturing nodig hadden. Hier hield ze dan ook rekening mee. De deelnemers verwoordden het als volgt: “Brénine had zeer veel geduld met ons en was altijd kalm. Ze legde alles uit zo veel als nodig was. Ze stond altijd klaar om ons te helpen.”

De deelnemers leerden hun schilder- en boetseervaardigheden ontdekken en/of aanscherpen. De natuur kreeg in hun werk steeds de nodige aandacht. Zo kregen de deelnemers de uitdagende opdracht om de voorwerpen uit de natuur na te bootsen. Na elke workshop bracht Brénine het afgewerkte materiaal van elke deelnemer samen in een soort medaillon. Deze medaillons werden een soort dagboek. Het werd een afdruk van het verzamelde werk van elke individuele deelnemer. Het werk was pas voltooid wanneer de verschillende eigen creaties samengebracht werden in één geheel, het medaillon. Concreet vonden ze een nieuwe manier om tot expressie te komen. Ze kunnen dan ook trots zijn op iets dat ze zelf gemaakt hebben!

De groep in beweging

Bij dit soort projecten gaat veel aandacht naar de groepsdynamiek tussen de deelnemers. Dit was ook nodig, gezien er een interessante mix aanwezig was in de groep. Er was een mengeling van enkele begeleiders van OCMW Balen en de doelgroep. De doelgroep bestond uit kansarmen die elkaar niet allemaal kenden. In het begin werd de sfeer door de deelnemers als onwennig ervaren. Nadien werd dit beter, er werd een groep gevormd. Uiteindelijk hielp iedereen elkaar. De kijk op andere mensen werd toch wel wat bijgesteld. Elkaar beter leren kennen, meer betrokken raken en leren samenwerken droegen hier allemaal toe bij. Een mooi bewijs hiervan is dat het contact onderling zeer intens, maar positief was voor alle partijen. Er was ruimte en veiligheid om verhalen die toch wel zwaar om te dragen zijn kwijt te kunnen in de groep.

Voor velen vulde het project een zekere leegte in. Volgens Brénine zijn er niet veel projecten zoals dit. Het was voor velen een kans om uit hun isolement te komen. Brénine zelf had een groot aandeel in het inspelen op de verschillende groepsdynamieken. Al doende leerde ze dat deze doelgroep meer sturing nodig had dan verwacht. Meermaals herhalen en ook praktisch tonen was dan ook noodzakelijk. Hier werd uitdrukkelijk tijd en ruimte voor vrijgemaakt. Brénine vond het positief dat er veel vertrouwen was in haar aanpak. Ze mocht en kon zelf beslissen welke richting het project zou uitgaan.

“Je kikkert terug op”

Naast groepsdynamiek is ook de aandacht voor persoonlijke groei en het op krachten komen belangrijk. Het was mooi dat de deelnemers opmerkelijk veel uit het project leerden. De link met de natuur is hen het meeste bijgebleven. Vooral het nuttige van verbondenheid met de natuur namen ze mee. Ze hebben geleerd om de focus in het dagelijkse leven te kunnen verleggen. ‘We gaan meer wandelen in de natuur’, luidt het. Zo kunnen ze even uit de thuissituatie ‘ontsnappen’. De deelnemers zoeken de natuur zelf op, en houden haar ook meer in het oog. Bij weemoedigheid wordt de natuur zelfs een helende factor. “Je kikkert er terug van op.” De kijk op de natuur zelf is ook volledig veranderd. Wandelingen in de natuur zullen volgens de deelnemers nooit meer dezelfde zijn. Er is meer respect voor de natuur. Vuilnis verdwijnt mooi in de afvalbak en niet in de natuur. Ze rapen zelfs vuilnis op dat anderen in de natuur gooien.

Ook het meer expressieve aspect kwam aan bod in het leerproces. Deelnemers ontdekten hun schilder- en boetseervaardigheden. Ze kregen opnieuw het gevoel dat ze iets kunnen, dat ze waardevol zijn. De deelnemers ervoeren het als een unieke kans. Ze konden immers op een goedkope manier kunstvaardigheden ontwikkelen. Want als je graag iets wilt leren over kunst, moet je anders al naar de academie gaan. En dat is onbetaalbaar voor velen. Brénine kreeg van de deelnemers dan ook een dikke pluim. Ze waren onder de indruk van wat ze hen allemaal had kunnen bijbrengen.

Voor een groot publiek

De tentoonstelling werd samen met de deelnemers opgesteld. Als werkmethode werd ervoor gekozen om beroep te doen op de gedeelde verantwoordelijkheid van de groep. Dit bleek zeer goed te werken. Voor de deelnemers was het een moment van erkenning en vertrouwen. Ze namen hun verantwoordelijkheden dan ook zeer serieus. Ze hingen elkaars werken op, wat hen ruimte gaf om respect op te brengen voor elkaar en voor elkaars werk. Dit droeg bij tot een beter contact tussen de deelnemers onderling en tussen de deelnemers en Brénine. Er werd samen reclame gemaakt, mensen moesten uitgenodigd worden, de avond moest goed

ingekleed worden... Al die zaken droegen bij tot een sterke groepsdynamiek. De werken zelf bleven nog een tijd tentoongesteld voor het brede publiek. Zo konden de Balenaars en andere geïnteresseerden komen kijken.

Op de avond van de vernissage zelf werd het 'hoog volk' ontvangen. Personen die een functie vervulden in het gemeentebestuur, familie, vrienden, partnerorganisaties en de deelnemers zelf waren allemaal aanwezig. Op de avond brachten drie deelnemers daarenboven ook nog een getuigenis over wat dit project voor hen betekende. Het allerbelangrijkste was dat er ruimte was voor ontmoeting en dialoog. "Er werden veel schouderklopjes uitgedeeld, iets wat velen onder ons nog nooit hadden meegemaakt", zo klonk het.

Kritische succesfactoren en knelpunten

Medaillons was een zeer intensief, maar succesvol project. Deelnemers zijn er veel krachtiger uitgekomen, ze hebben veel geleerd, en op een of andere manier heeft het toch wel hun leven veranderd.

Eerst en vooral is het grootste knelpunt dat een dergelijk sociaal-artistiek project eindig is. Mensen groeien en worden gedurende het project erkend in hun kracht. Maar wat erna? Er werd geen vervolg voorzien, waardoor velen na afloop toch wel even in een zwart gat vallen. Wel wordt er in Balen geprobeerd om met zulke projecten aanwezig en zichtbaar te zijn in de publieke ruimte. Er is meer dan alleen maar elke dag je ding doen. Er is een cultuur- en vrijetijdsaanbod in de gemeente, wat niet altijd veel hoeft te kosten. Deze zaken duidelijk maken bij de Balenaar is belangrijk. In De Kruerie bijvoorbeeld kan je steeds binnenwandelen, en voor vijftig cent een koffie drinken. Op die manier wordt de drempel naar het cultuurcentrum en het cultuuraanbod toch weer wat lager. Toch blijven er nog drempels die moeilijk weg te werken zijn.

Ook vergaderingen van het OCMW kunnen af en toe doorgaan in De Kruerie. Er zijn bijvoorbeeld nog steeds mensen die niet weten hoe het er daar aan toegaat. Terwijl dat een duidelijke succesfactor is met een duurzaam gevolg. Deelnemers worden mondiger, denken mee na en brengen zelf ideeën aan. Dit werkt veel beter dan wanneer het cultuurbeleid dit voor hen doet en zegt dat ze naar het cultuurcentrum moeten komen. Mensen gaan zelf nadenken over wat ze er kunnen gaan doen, en wat ze nodig hebben.

Wel maken ze zich bij het OCMW geen illusies dat de twintig deelnemers uit de doelgroep allemaal elke maand naar een voorstelling in De Kruerie zullen komen. Dat hoeft ook helemaal niet. Zolang ze maar beseffen dat er 'meer' is, en dat ze er zelf iets aan hebben. En dat is iets wat deelnemers zelf te kennen gaven in de getuigenissen op de vernissage.

Er zijn niet enkel bij de doelgroep heel wat dingen in beweging gezet, maar ook bij het personeel en het schepencollege. In totaal spreken we over een zestigtal personen. Daarenboven was er een honderdtal aanwezigen op de vernissage, inclusief de pers en RTV . We hebben niet alle bezoekers kunnen tellen die in de Kruerie naar de werken kwamen kijken. Maar al bij al werden enorm veel mensen bereikt met dit project. Het belangrijkste is het stuk rond bewustmaking. Medaillons doorbrak bij velen vooroordelen. Ook Brénine, de artistiek leidster, kon niet ontkennen dat er een enorm bewustwordingsproces is ontstaan. Ook bij de deelnemers, zag ze. Het gaat er in de eerste plaats om dat mensen zelf ideeën leren aanbrengen, actiever gaan participeren, en dat ideeën en initiatieven groeien vanuit de doelgroep zelf.

Voor Brénine is het project geslaagd. Ze heeft het zeker gewaardeerd dat er altijd iemand van de organisatie aanwezig was om de praktische zaken te regelen. Zo kon ze haar

aandacht volledig op de deelnemers en de begeleiding richten. Door de goede samenwerking tussen de partners voelde ze zich zeer betrokken bij het project. Brénine heeft hierdoor zelf het thema en de werkwijze kunnen bepalen. Belangrijk is wel, zo bleek, dat de deelnemers een duidelijk kader hebben, zodat ze weten wat er van hen verwacht wordt. Dit werd dan ook onmiddellijk ingepast in de begeleiding. De deelnemers en overige partners benoemden Brénine tot een kritische succesfactor. Ze had altijd zeer veel geduld en kalme om de deelnemers mee te krijgen en te behouden in het project. Voor de deelnemers was het duidelijk: Brénine mag onmiddellijk terug ingeschakeld worden.

De samenwerking met OCMW Balen en Het Lichtpunt werd ook als een kritische succesfactor aangestipt. Zonder beide organisaties zou Medaillons nooit gelukt zijn. Het werd als belangrijk ervaren dat zij het sociaal-artistiek project op de juiste manier bekendmaakten bij de potentiële deelnemers. Zij hadden de expertise in handen, wisten wie van de doelgroep in dit project kon stappen. Een andere belangrijke opdracht was om de doelgroep de meerwaarde en laagdrempeligheid van het project duidelijk te maken. Ook de gedragenheid binnen het schepencollege en het bestuur van het OCMW was een succesfactor. Je kan zo'n gedragenheid niet opleggen. De omkadering en het dossier dat wordt opgemaakt hebben hier heel veel mee te maken.

Wat brengt de toekomst?

De partners waren benieuwd of er meer interesse kwam voor cultuur. Uiteindelijk zijn er geen merkwaardige veranderingen merkbaar in de participatie aan cultuur. Maar diegenen die de weg naar cultuur hebben gevonden, nemen wel frequenter deel. De participatie aan diverse activiteiten, niet specifiek culturele, is wel gestegen. Enkele voorbeelden die de deelnemers aanbrengen zijn het volgen van computerlessen, breien in een hobbyclub, samen knutselen, tuinieren in 't Hofke... De slotconclusie van de deelnemers was zeer duidelijk: "Volgende keer doen we terug mee!" De voorkeur gaat uit naar een project waarin ze zelf iets kunnen creëren.

Een vast moment inlassen, één keer per maand, om met de doelgroep samen te komen en iets te doen, wordt als een kans gezien. Het lukt alvast om af en toe in groep samen naar een theatervoorstelling te gaan. Dat is al een enorme stap. Hoe meer mensen dat gaan doen, hoe vanzelfsprekender dit kan worden. Nu zijn het enkele mensen uit de doelgroep, maar het kan altijd meer en ruimer. Ook Brénine was zeer duidelijk over de toekomst. "Wanneer ze me vragen om opnieuw zo'n project te begeleiden, zal ik daar onmiddellijk op ingaan."